

СИНЕРГЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ ПРОМИСЛОВОГО, СОЦІАЛЬНОГО І ФІНАНСОВОГО КАПІТАЛУ

Доведено, що взаємодія будь-яких капіталів викликає неоднозначну реакцію оточуючого середовища і зумовлює необхідність дослідження синергетичних аспектів такої взаємодії. Проаналізовано різний набір складових капіталів, що викликає як негативні, так й позитивні процеси у світовому й українському суспільстві. Розглянуто певну послідовність рішень, що дозволить впевнено, активно і цілеспрямовано рухатись у напрямі отримання позитивних результатів шляхом запровадження тих пріоритетів, що відповідають вимогам світової й вітчизняної спільноти, реалізують інтереси більшості та підвищують благополуччя населення. Означено показники, за якими можна вимірювати синергетичний ефект.

Ключові слова: капітал, процеси взаємодії, інтереси спільноти, вимоги більшості, синергетичний ефект.

Постановка проблеми. Взаємодія будь-яких капіталів викликає неоднозначну реакцію оточуючого середовища, що зумовлює необхідність дослідження синергетичних аспектів в тих соціально-економічних системах, де протікають ці процеси. Існування двох типів систем [1, с. 356 -359] (замкнutoї і відкритої) передбачає наявність неупорядкованості, хаосу, посилення самоорганізуючих моментів, а значить – потужних джерел розвитку та обміну енергією з довкіллям. Тому у сучасному суспільстві виникає потреба у розповсюдженні будь-яких похідних від «взаємодії» як «взаємодопомога» та «співробітництво», які є основою для зростання «соціальної справедливості» та «моральних устоїв» в процесі розвитку будь-якого суспільства. І саме синергетичні підходи до взаємодії капіталів передбачають багатоваріантність і альтернативність розвитку у суспільстві, змінюючи його головні пріоритети, надаючи альтернативи для вибору та можливості переходу від кількісних вимірювань «справедливості» до якісних нових. Саме до таких систем слід застосовувати показники вимірювання синергетичного ефекту, які характеризуються зміцненням (або навпаки порушенням) різного роду взаємозв'язків.

Аналіз останніх публікацій та досліджень доводить, що гонитва за новою якістю життя привела до певних негативів у глобальному середовищі: збіднення населення, дисбалансу у рівнях розвитку окремих регіональних суспільств, кліматичні зміни, що приводять до природних катастроф і т.п. Звідси не випадково, що більшість сучасних дослідників [2, 3, 4, 5] займаються пошуком

найбільш ефективних способів: раціоналізації людських взаємостосунків; конструювання життєздатних структур завдяки запровадження заходів щодо нейтралізації та ліквідації нераціональних; реконструкції різних взаємозв'язків для задоволення потреб сучасного суспільства.

Тому **метою даної статті** є означення синергетичних складових взаємодії різних капіталів, що залучаються до соціально-економічного розвитку територій та її громади

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогоднішній набір складових промислового, соціального і фінансового капіталів дуже широкий, постійно модернізується як до сучасних світових викликів, так і до умов розвитку в Україні. Подібні трансформації капіталів відбуваються у постійній взаємодії та налаштуванні одного до іншого з метою реалізації вимог до змін у структурі капіталів, їх гармонізації до демократичного розвитку суспільства та задоволення потреб кожного його члена.

Першу спробу дати науковий аналіз визначення капіталу зробив ще Аристотель, який запропонував розуміти під ним мистецтво забезпечувати достаток або діяльність спрямовану на нагромадження [6, с. 719]. Пізніше цим терміном стали позначати головне, що за «Капіталом» К. Маркса є товар, гроші, робоча сила, засоби виробництва, тобто все те, що створює додаткову власність чи майно. Наразі сучасні науковці вкладають у визначення капіталу подібну сутність, проте розширився діапазон нагромаджень, видів запасів та благ. Його стали пов'язувати з певним відрізком часу, протя-

гом котрого він відтворюється, та людським фактором. Тому на перший план вийшли в основному три види капіталу, які у сучасному суспільстві, переважно, забезпечують нагромадження доходів і благ, а саме: промисловий, соціальний і фінансовий капітал. Ці види капіталу дуже тісно взаємодіють між собою та спрямовані на досягнення тих головних пріоритетів, що дозволяють отримати достаток і блага більшості у суспільстві.

Щодо самого процесу взаємодії капіталів, то згідно існуючих теорій комунікацій [5, с. 345] взаємодія - це дії учасників, котрі усвідомлюють, що вони роблять. Тому можна стверджувати, що кожна взаємодія має оптимістичні результати, бо кожен учасник взаємодії (член) - є вмiлим та знаючим актором, який рефлексивно відстежує свої дії по мірі того, як сам процес взаємодії вміло рухається у цілеспрямованому потоці.

Наразі більшість фінансово-економічних і політичних організацій світу (ООН [4, с. 11 - 13], G20 [3, с. 322 - 333], Римський клуб [2] і Міжнародний валютний фонд (МВФ) [2, с. 220]), які вкладають свої капітали у більшість країн світу, переймаються головною ідеєю – створення достойних мов життя та кращих благ, які б принесли користь більшості людей. З цією метою пропонується для поліпшення благополуччя населення здійснити низку пропозицій [2, с. 156 - 157], серед яких:

1. Скорочення тривалості робочого року і надання кожному більше вільного часу. Саме таким шляхом протягом останніх 30 років рухається більшість країн світу, шляхом зростання продуктивності, збільшенням термінів відпусток та підвищенням заробітної плати. Такі кроки дозволяють знизити безробіття зменшити нерівність, підвищити гнучкість використання робочого часу [2, с. 158-159] і персоналу підприємств [7, с. 7 - 16, 174 - 196].

2. Підвищення пенсійного віку для надання літнім людям змогу забезпечити себе так довго, як вони хочуть. Ця пропозиція дозволить більшості людей продовжувати працювати і зменшити соціальний тягар на державу [2, с. 171 - 173]. Безумовно, такий крок є досить потужним політичним інструментом, який використовують усі політичні сили для пропагування своїх ставлень щодо цих дій. І Україна не є виключенням щодо цього. Загалом у світі використовується два

аргументи проти підвищення пенсійного віку:

1) багато людей похилого віку можуть бути не в змозі, або не хотіти працювати довші традиційного пенсійного віку, тому необхідно дати можливість вибору – залишати роботу раніше й мати нижчу пенсію, або піти пізніше і мати найвищі доходи.

2) ідея підвищення пенсійного віку стосується зменшення кількості робочих місць для молоді. А за стабільним попитом – безробіття буде зростати, і ситуацію модно буде виправити тільки шляхом скорочення тривалості робочого року.

Зараз у більшості країн світу спостерігається тенденція до постійно зростаючої кількості літніх людей, яким пенсійні системи цих країн повинні сплачувати певну кількість життя перебування на пенсії. Проте фінансові кризи, та недостатньо профінансовані пенсійні системи (у тому числі в Україні) змушують багатьох людей відмовлятися від думок про вихід на пенсію. Тому продовження пенсійного віку – це найбільш прийнятний крок для відстрочки старості і реальної загрози опинитися у стані бідності і соціального зубожіння.

3. Перегляд поняття «оплачувана робота» та включення до нього тих категорій працюючих, хто піклується про інших на дому. Мається на увазі саме визнання належної оплати роботи оглядальників, що є вигідним для більшості населення [2, с. 178, 179], бо це: а) покращить середній добробут громадян та допоможе розподілити доход; б) мотивує людей до кращих сподівань, бо ті, кого доглядають і про кого піклуються стають більш задоволеними; в) зменшує тиск на систему охорони здоров'я та створення необхідної кількості місць у будинках людей похилого типу, бо зазвичай дешевше доглядати літню людину у неї дома, а не в спеціальній установі.

4. Збільшення виплат по безробіттю. У більшості країн світу безробіття існує завжди, особливо у періоди економічних спадів. Скорочення тривалості робочого року дозволяє знизити рівень безробіття, але не зрівняти його до нуля. Тому системи соціального забезпечення повинні забезпечувати гідну підтримку, тобто гарантувати безробітним жити за такими ж стандартами, як і працевлаштованим [2, с. 179 - 182]. Збільшення виплат безробітним – зменшує нерівність, підвищує попит і, таким чином захи-

щає робочі місця і доходи працюючих. А значить спрощує необхідність безперервної перебудови економіки, підвищує її продуктивність, уповільнює процеси занепаду підприємств, створює можливість для перекваліфікування звільнених (безробітних) працівників у зростаючих секторах економіки. Це явище стало очевидним у європейських країнах і отримало назву «скандинавська модель». Проте підвищення виплат по безробіттю є вигодою для працівників, і, навпаки, - такий крок може бойкотуватися власниками бізнесу, бо головним джерелом такого підвищення є збільшення податків на багатих людей та використання природних ресурсів. Звісно, що власники бізнесу будуть опиратися таким змінам, тому у таких умовах має підвищуватись роль уряду, який на законодавчому рівні гарантуватиме усі вигоди, що дозволять підвищити благополуччя усього суспільства.

5. Підвищення податків для корпорацій і багатих з метою перерозподілу прибутків [2, с. 186 - 194]. Такий крок не новий, його вже використовували США у період депресій у 30-х роках минулого століття. Проте протягом останніх десятиліть багато великих компаній майстерно навчилися ухилятися від сплати податків та своєї соціальної відповідальності. З них мало хто порушує закон, але багато хто використовує складні правові механізми за участі різних холдингових компаній, які знаходяться у тінювих, офшорних зонах з обмеженим контролем, з метою зниження податкового тягаря до мінімуму. Причому, уряди більшості країн підтримують таку поведінку великого бізнесу, і долучаються до цього. Прикладом тому є участь і причетність більшості голів партій, керівників країн, членів уряду і т.п. до останньої оприлюдненої у 2017 році інформації про тримання та вивід їх статків у офшорні компанії Панами. Навіть, членам королівських сімей і багатьом президентам країн не вдалося уникнути скандалів і пояснень того, чому вони не вкладають кошти у розвиток своєї країни, а виводять їх закордон! І перші лідери в Україні не стали винятком із цих встановлених тенденцій.

Є багато способів за допомогою котрих можна отримати вирішення поставленої задачі (5), проте вона не може розв'язуватися окремо без міжнародної співпраці, коли світова спільнота змушує змінити ставлення та поведінку бізнесу до

цілого суспільства. Саме світове суспільство може належним чином змусити заплатити компанії за їхні зовнішні синергетичні ефекти. І сюди слід віднести не тільки забруднення навколишнього середовища, але й корпоративну лобістську діяльність, що суперечить інтересам демократичної більшості у суспільстві.

6. Розширити використання пакетів «зелених» заходів економічного стимулювання [2, с. 194]. Така суспільно-відповідальна діяльність потребує державної підтримки і фінансування, а також залучення великої кількості зацікавлених осіб до її виконання. Саме до таких дій слід віднести ті програми в Україні, що пов'язані з переходом на нові енергозберігаючі технології, нетрадиційні види отримання електроенергії та інші, які стосуються не тільки традиційних галузей промисловості, але й комунальної сфери, окремих осіб, які займаються і долучаються до технологій збереження навколишнього природного середовища та економії використання природних ресурсів. Подібні програми в Україні підтримуються не тільки законодавчо на рівні держави, але й поєднані з банківською системою (надання пільгових кредитів на проведення цих заходів), міжнародними і вітчизняними виробниками енергозберігаючих товарів (продаж товарів за цінами нижче, ніж на світових ринках) та іншими фінансовими організаціями (довгострокове фінансування економічних програм), хто зацікавлений розповсюджувати загальнолюдські цінності у всьому світі.

7. Оподаткування використання енергії з викопних видів палива та розподіл доходів у рівній кількості серед усіх громадян [2, с. 197 – 201]. Мова йде про податки на викиди вуглецю, що мають накладатися на нафтові свердловини, вугільні шахти, заохочуючи збільшувати конкурентоспроможність альтернативних джерел як сонячна та вітрова енергетика, використання енергії біомаси. А також введення виплат у вигляді «дивідендів», «розподілу», що можна представити як виплату додаткових соціальних пакетів на кожного члена сім'ї для отримання твердого палива, бензину і т.п.; надання легальних пільг в залежності від потреб у регіонах, що сприятиме підвищенню благополуччя населення та добробуту сімей. Тому не зважаючи на те, що у США кожна середньостатистична сім'я має наразі по два автомобілі [2, с. 199], що працюють на бензині і потребують

постійної стабільної роботи нафтових родовища, все ж таки її президент Дональд Трамп, не погоджується із заходами що приймаються світовою спільнотою щодо збереження кліматичного температурного режиму і виходить разом зі своєю країною із світових кліматичних угод. Це ще раз підкреслює необхідність мати стимули та загальну підтримку, щоб досягти необхідні цілі та пріоритети.

8. Перемістити податки зі сфери праці на викиди і використання ресурсів [2, с. 202 – 211]. Суспільство повинно змінюватись таким чином, щоб зростання валового внутрішнього продукту одночасно зменшувало екологічний відбиток. Тобто мова йде про те, що суспільству потрібно перестати заохочувати економічне зростання, яке вимагає ще більшого використання невідновлювальних природних ресурсів. Надходження податків від використання природних ресурсів та за забруднення оточуючого середовища (негативні зовнішні ефекти) можна компенсувати зниженням податку на додану вартість (з продажів) на товари та послуги, що покращують середній рівень життя. Наприклад, для зниження податку на здорову їжу, медичну допомогу, освіту на рекреаційну діяльність, щоб заохотити людей вести здоровий образ життя. Окрім того, уряди можуть ще субсидувати населенню ті способи розумного споживання та використання енергії, соціально відповідальної продукції, що має позитивний вплив на розвиток сьогоdnішнього й майбутнього покоління.

9. Підвищити податки на спадщину [2, с. 211 - 218]. Більшість законів про право спадщини у країн світу сформовані таким чином, що невеликий відсоток людей може щось отримати, а отримані прибутки можуть накопичуватись від одного покоління до іншого. Проте більша частина людей – починає свій розвиток з низького добробуту, як і попереднє і їм не вдається пристосуватися до подальшого благополучного життя. Тому погляд на спадок слід формувати, виходячи з поняття «власність», «природа», «планета Земля». Ніхто не ставить під сумнів, що природа – існує для людства. Тому люди повинні завжди залишати достатньо землі для інших, щоб ніхто завдяки права на власність не опинився ще в гіршому становищі ніж раніше. Тому податки на спадщину повинні бути введені обов'язково і зростати поступово, шляхом перегляду урядами законів щодо

права на власність. Не випадково узаконення продажу землі і перехід її у іншу власність з державної – сприймається так неоднозначно в Україні. Тому готуючи реформи у відносинах власності, слід використовувати досвід країн Заходу, а саме керівники держави мають зробити три речі [8, с. 167]: зрозуміти інтереси бідняків, залучити до реформи еліту та перетягнути на свій бік юристів (тобто законодавців) та технічних фахівців. Підвищення податків на спадщину має усунути диспропорції у володінні власністю і існуючі соціальні аномалії.

10. Заохочення створення профспілок [2, с. 218 - 223]. Організація профспілок – є однією із необхідних умов для протидії нерівності, експлуатації і відіграють конструктивну роль у створенні кращого суспільства, а саме у поліпшенні добробуту середньостатистичного громадянина. Особливо важливо підсилювати значення профспілок у сучасну епоху, коли за останні 30 років у більшості країн світу відстежується зниження їх активної діяльності. За даними МВФ [2, с. 220] – це безпосередньо вплинуло на доходи і нерівність у багатьох країнах. Дослідження підкреслюють, що сильні профспілки заохочують до перерозподілу прибутку, збільшенню соціальних і трудових прав, спонукають голосувати за партії, які підтримують справедливі рішення. І, навпаки, – слабкі профспілки призводять до ще більшої нерівності, менших соціальних прав, зниження впливу працівників на корпоративні рішення, що і кінцевому підсумку приводить до зменшення мінімальної заробітної плати та закриття підприємств.

Підсилення ролі профспілок зростає в умовах, коли сьогodнішні вибрані представники не в змозі виконати свої передвиборні обіцянки, а саме: розв'язати проблеми з міграції населення (ця проблема особливо актуальна як для Європейських країн і США, так і для України [9]), зупинити війни і конфлікти (в тому числі на Сході України), зменшити нерівність і безробіття, реагувати на зміну клімату. Тому профспілки життєво необхідні для забезпечення плавної перебудови економіки будь-якого суспільства, допомагають працювати механізму соціально-економічного розвитку без збоїв.

11. Обмежити торгівлю, де це необхідно, щоб захистити робочі місця, поліпшити добробут і допомогти навколишньому середовищу [2, с. 223 - 227]. Сьогodні відкриті

кордони та вільна торгівля означає відкритий доступ і переміщення заводів, компаній у країни з дешевою робочою силою. У цьому сенсі Україна не є виключенням, а саме вона є тією країною, де розміщують своє виробництво відомі зарубіжні бренди (наприклад, з пошив одягу), проте не зважаючи на те, що цей одяг повністю вироблений в Україні, ніде цей факт на етикетках до нього не вказується. У процесі такого переміщення виробництв знищуються не тільки внутрішні робочі місця та перекладаються витрати, спричинені цим безробіттям, на плечі суспільства, але й знижується вимоги до захисту навколишнього середовища, змінюється патентне законодавство, знижуються стандарти якості життя. Тому слід заохочувати здорову торгівлю, яка б дозволяла економікам багатьох країн провести структурні зміни, перейти до більш екологічної економічної системи й збалансованих економічних відносин, зменшити трудові ризики та підвищити рівень добробуту населення.

12. Заохочувати утворення менших сімей [2, с. 227 - 231]. Щоб знизити тиск людства та екологічний відбиток нижче екологічних можливостей планети. Для цього існує два варіанти: скоротити населення або зменшити тиск на одну особу. Практичним способом втілення цієї ідеї є заохочення утворення менших сімей (з однією дитиною або взагалі без дітей) у багатьох країнах світу. Задля цього рекомендується заохочувати ще зміни у мисленні людей. Одним із способів стимулювання таких змін є фінансові мотивації, виплати бонусів сім'ям у кого менше ніж двоє дітей. Цю пропозицію буде не легко втілити у життя. Але такий досвід був запроваджений у Китаї ще у 70 роках минулого століття. Проте він приніс і не бажані соціальні та економічні побічні ефекти, сприяв зростанню кількості розлучень, зменшенню згуртованості суспільства та розповсюдженню суспільного егоїзму [10]. Проте це один із позитивних прикладів того, як одне покоління готово робити жертву на благо майбутніх. До речі, як показують проведені статистичні дослідження за останні 30 років щодо зростання населення й народжуваності, то в країнах Європейського Союзу середньостатистична кількість дітей на одну жінку впала ще у 1979 році до 2,1. За розрахунками фахівців [2, с. 229, 230], це і є тим орієнтовним показником, який слід утримувати на стабільному рівні без жодного зростання у довго-

строковій перспективі. Проте з того часу ця цифра знизилась до 1,3 і більшість країн Європи вже стикаються із скороченням чисельності робочої сили. Тобто це говорить про те, що шляхом природного відбору більшість країн вже самі визначили для себе певні пріоритети у народжуваності, слід тільки спрямовувати ці дії у правильне русло.

13. Ввести гарантований і прийнятний дохід для тих, хто найбільш цього потребує і створити необхідні умови для душевної рівноваги кожного [2, с. 232 - 241]. Ця рекомендація має сенс при запровадженні гарантованих прожиткових доходів не для всіх, а тільки тим, хто його потребує, а саме: літнім людям, хворим і безробітним і тим, хто має інвалідність. Паралельно з цим надавати ще й безкоштовну медичну допомогу й освіту. Проте досвід надання притулку біженцям у Європі показав, що невігідно давати такі права великій кількості іммігрантів. Тому уряди багатьох країн, у тому числі США намагаються обмежити доступ мігрантів до суспільних благ та заручаються підтримкою більшості членів суспільства дій, спрямованих на обмеження потоку іммігрантів у ці країни. Про це говорять й останні результати виборів у Європейській країнах, що відбулись у Франції, Німеччині, Нідерландах, Великій Британії та інших країнах Європи у 2017 році.

Слід звернути увагу на те, що цей перелік заходів досить тісно пов'язаний між собою і, беззаперечно, їх взаємодія викликає синергетичний ефект. Багато що із зазначеного вже працює, проте щоб розуміти позитивність усіх зусиль та синергетичних взаємодій слід відстежувати взаємодію капіталів, яке забезпечує соціально-економічний розвиток, за визначеними світовими показниками, що дозволять визначити відстань країни та її регіонів від світових тенденцій. До таких орієнтирів слід віднести: 1) темп росту валового внутрішнього продукту (ВВП); 2) рівень безробіття; 3) індекс споживчих цін; 4) рівень облікової ставки національного банку; 5) рівень дефіциту (профіциту) державного бюджету. Окрім того, рекомендовано додавати ще показники, які вимірюють рівень людського розвитку [2, с. 240], а саме:

- а) рівень нерівності (співвідношення доходу 10% найбагатших громадян до 40% найбідніших (співвідношення Пальми);
- б) викиди парникових газів на одного мешканця (в еквіваленті тон CO₂ на особу);

в) суб'єктивний рівень добробуту (вимірюється часткою населення, яке вважає, що відбувається покращення і прогрес у суспільстві). Якщо рівень такого добробуту низький, то тоді цей показник сигналізує про відсутність прогресу;

г) інші – як, наприклад, порівняння темпів зростання ВВП і темпів зростання добробуту. Якщо перший показник зростає, а інший зменшується, то це означає що суспільство йде по хибному шляху.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підводячи підсумки проведеному дослідженню слід констатувати, що:

1. Безперервна взаємодія промислового, соціального і фінансового капіталів викликає неоднозначну реакцію оточуючого середовища, яка відбивається на добробуті і благополуччі громадян країни.

2. Всі аспекти (структура і склад) капіталів досить тісно пов'язані між собою та їх взаємодія викликає різні наслідки (позитивні чи негативні) щодо кінцевого синергетичного ефекту.

3. Рівень синергетичної взаємодії капіталів можна традиційно вимірювати, досить розповсюдженими показниками як темп росту ВВП, рівень безробіття, індекс споживчих цін, рівень облікової ставки національного банку та дефіциту (профіциту) державного бюджету, які опосередковано можуть характеризувати результати взаємодії та зміни у розвитку суспільства. Для оцінювання взаємодії капіталів у межах певного суспільства чи громади рекомендовано застосовувати специфічні додаткові показники, які більш наближені до стану тих територій чи регіонів, для яких важливо означення певних пріоритетів, в яких зацікавлена вся громада. Ними можуть бути як показники соціального добробуту, захисту, нерівності населення, так і показники екологічного й соціального благополуччя.

4. Кожне суспільство (територіальна громада) за результатами оцінювання синергетичного ефекту взаємодії різних капіталів та їх складових має само визначити куди воно повинно рухатись і які заходи слід приймати щодо поліпшення свого благополуччя. Проте суспільства мають зважати й орієнтуватись на ті пріоритети, якими переймається уся світова спільнота, бізнес, громадські й політичні організації задля поліпшення умов життя у глобальному середовищі.

Подальші дослідження будуть спрямовані на верифікацію та реалізацію демократичних механізмів самозабезпечення соціально-економічних трансформацій окремих територій України відповідно до вимог світової спільноти.

Література

1. Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т.3 / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 952 с.
2. Макстон Г. У пошуках добробуту. Керування розвитком для зменшення безробіття, нерівності та змін клімату / Грем Макстон, Йорген Рандерс. – Київ: Пабулум, 2017. – 320 с.
3. Спенс М. Нова конвергенція / Майкл Спенс. – К.: Темпора, 2017. – 352 с.
4. Райнерт Е. Як багаті країни збагатіли і чому бідні країни лишаються бідними / Ерік С. Райнерт. – К.: Темпора, 2015. – 444 с.
5. Гриффін Є. Коммуникация: теории и практики / Эм Гриффин. – Х.: Изд-во «Гуманитарный Центр», Науменко А.А., 2015. – 688 с.
6. Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т. 1 / Редкол.: С. В. Мочерний. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. - 864 с.
7. Калінеску Т. В. Оцінювання гнучкості інноваційного розвитку підприємств та виробничого персоналу: монографія / Т.В. Калінеску, О.Д. Кирилов, А.О. Фоменко. – Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2016. – 316 с.
8. Де Сото Е. Загадка капіталу. Чому капіталізм перемагає лише на Заході і ніде більше / Ернандо де Сото; пер. з англ. М. Климчук. – К.: Ніка-Центр, 2012. – 232 с.
9. Калінеску Т. В. Оцінювання ефективності соціально-економічного механізму регулювання міграції населення / Т.В., Калінеску, Д.О. Ніконова // Проблеми і перспективи економіки та управління. - №3(7), 2016. – С. 7 – 13.
10. Лихоносова А. С. Эгоистические проблемы инновационной экономики / А.С. Лихоносова // Региональная экономика. Юг России. – № 1 (7). – 2015. – С. 23 – 30.

Reference

1. Economic encyclopaedia: in three volumes. T.3 (2002). S.M. Mochernyi (Ed.) & other. Kyiv: the Publishing center "Academy", 952.

2. Maxton, Graeme & Randers, Jorgen (2017). Reinventing prosperity. Managing Economic Growth to Reduce Unemployment, Inequality and Climate Change. Kyiv: Pabulum, 320

3. Griffin, Em (2015). A first look at communication theory. Kharkov: Published "Humanitarian center", 688

4. Rainert, Erick S. (2015). As rich countries were enriched... and why poor countries remain poor. Kyiv: Tempora, 444.

5. Spens, Michael (2017). New convergence. Kyiv: Tempora, 352.

6. Economic encyclopaedia: in three volumes. T.1 (2000). S.M. Mochernyi (Ed.) & other. Kyiv: the Publishing center "Academy", 864.

7. Calinescu, T. V. & Kirilov, O. D. & Fomenko, A. O. (2016). Evaluation of flexibility the innovative development of enterprises and manufacturing personals: monograph Severodonetsk: Published Volodymyr Dahl East Ukrainian National University, 316.

8. De Soto, Hernando (2012). The mystery of capital. Why a capitalism wins only in the West and fails everywhere Else. Kyiv: Nika-center, 223.

9. Calinescu, T. V. & Nikonova, D. O. (2016). Evaluation of efficiency the socio-economic mechanism of adjusting the migration of population. Problems and prospects of economy and management, 3(7): 7–13.

10. Likhonosova, A.S. (2015) Egoistical problems of innovative economy. The regional economy. South of Russia, 1 (7): 23 – 30.

Калинеску Т. В.

Синергетические аспекты взаимодействия промышленного, социального и финансового капиталов

Доказано, что взаимодействие любых капиталов вызывает неоднозначную реакцию окружающей среды и предопределяет необходимость исследования синергетических аспектов такого взаимодействия. Проанализирован разный набор составляющих капиталов, который вызывает как негативные, так и позитивные процессы в мировом и украинском обществе. Рассмотрена определенная последовательность решений, которая позволит уверенно, активно и целеустремленно двигаться в направлении получения позитивных результатов путем ввода тех приоритетов, которые отвечают требованиям мирового и отечественного сообщества, реализуют интересы большинства и повышают благополучие населения. Отмечены показатели, с помощью которых можно измерять синергетический эффект.

Ключевые слова: капитал, процессы взаимодействия, интересы сообщества, требования большинства, синергетический эффект.

Calinescu T.

Synergetic aspects of co-operation industrial, social and financial capitals

It is well-proven, that co-operation of any capitals is causes the ambiguous reaction of environment and it is predetermines the necessity of research the synergetic aspects of such co-operation. The different set of capitals component is analyzed and shows, that there is causes negative and positive processes in world and Ukrainian society. The certain sequence of decisions is considered, which will allow confidently, actively and purposefully to move in the direction to receipt of positive results by the input of those priorities which answer the requirements of world and Ukrainian association and will realize interests of majority and also will promote prosperity of population. It was marked the indexes with which can be measured synergetic effect

Keywords: capital, processes of co-operation, interests of association, requirement of majority, synergetic effect.

Рецензент: Фінагіна О. В. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри «Менеджмент та бізнес-адміністрування» Черкаського державного технологічного університету, Черкаси, Україна.

Reviewer: Finagina O. – Professor, Ph.D. in Economics, Head of Management and business-administration Department of Cherkassy State Technological University, Cherkassy, Ukraine.

e-mail: finaginaov@gmail.com

Стаття подана
19.12.2017 р.